

Inspectie Overheidsinformatie en
Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Verslag over het toezicht 2021-2022

Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed

Dilemma's

Onderzoeken

Activiteiten

Cijfers en feiten

Overheidsinformatie

Archeologie

Monumenten

Rijkscollectie

In- en uitvoer Cultuuroederen

2023

Over de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed

*Een overheid die verantwoording kan afleggen. Erfgoed beschikbaar voor iedereen. Nu en in de toekomst.
Dat is onze missie.*

*Wij zien toe op de toegankelijkheid van overheidsinformatie en op de zorgvuldige omgang met erfgoed.
Wij kijken hoe de regels in de praktijk werken.*

Inhoud

Voorwoord	5
1. Toezicht Archiefwet	7
1.1. Overheidsinformatie	7
2. Toezicht Erfgoedwet	13
2.1. Erfgoedbreed	13
2.2. Archeologie	17
2.3. Monumenten	21
2.4. Rijkscollectie	25
2.5. In- en uitvoer Cultuuroederen	29
3. Cijfers en feiten	33
3.1. Organisatie	33
3.2. Personeel	33
3.3. Begroting en realisatie	35
3.4. Communicatie	35
3.5. Burgervragen	36
3.6. Vergunningen	38
3.7. Monitor	39
4. Overzicht publicaties	47
4.1. Algemeen	47
4.2. Overheidsinformatie	47
4.3. Erfgoedbreed	48
4.4. Archeologie	49
4.5. Monumenten	50
4.6. Rijkscollectie	50

Voorwoord

In dit Verslag over het toezicht 2021-2022 staat naast een overzicht van onze activiteiten dit keer een vijftal dilemma's. Want naast inspecteren en rapporteren is signaleren één van de kerntaken van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed. Het belang van de wettelijke borging van de onafhankelijkheid van rijksinspecties wordt duidelijk benadrukt in het rapport van de parlementaire enquête naar de gaswinning in Groningen.

Overeenkomst in de dilemma's is dat wetgeving en uitvoering in de praktijk kunnen schuren. De toeslagenaffaire in de kinderopvang, de archivering van chatberichten en e-mails binnen de overheid tonen aan dat adequaat informatiebeheer cruciaal is voor een goed functionerende overheid. Als gevolg van de toeslagenaffaire wordt door het kabinet fors geïnvesteerd in het verbeteren van de informatiehuishouding. Ook de rol van het toezicht wordt versterkt.

Binnen het toezichtveld overheidsinformatie speelt het dilemma dat er hierdoor veel nieuwe partijen bij zijn gekomen. Welke rol heeft een partij en welke verantwoordelijkheden zijn belegd bij welke partij als het gaat om overheidsinformatie? In de archeologie is er frictie tussen wetgeving en praktijk als het gaat over definities en is de Inspectie in toenemende mate betrokken bij juridische procedures. Gelijktijdig komt de taakuitvoering door gemeenten voor monumenten steeds meer onder druk te staan omdat er te weinig capaciteit en kennis is. Voor de rijkscollectie blijkt dat bij de indexering van subsidie voor instellingen geen rekening is gehouden met collecties die snel in omvang groeien. Daarnaast heeft de handel in cultuurgoederen online een vlucht genomen met het risico dat het verhandelen van cultuurgoederen met onrechtmatige herkomst eenvoudiger wordt.

In dit verslag leest u hier meer over. Ook vindt u onze resultaten over de afgelopen twee jaar en cijfers en feiten met daarin opgenomen data uit onze diverse monitoren. Dit sluit aan bij de transparantie die we nastreven en de onafhankelijke positie van het toezicht.

Olaf Andersen,
waarnemend directeur Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed

1. Toezicht Archiefwet

Het toezicht richt zich op de goede, geordende en toegankelijke staat van overheidsinformatie bij de centrale overheid (Archiefwet 1995).

In dit hoofdstuk wordt eerst het dilemma toegelicht dat bij overheidsinformatie speelt. Daarna volgen de onderzoeken en de activiteiten.

1.1. Overheidsinformatie

Dilemma Overheidsinformatie

Nieuwe partijen, rollen en verantwoordelijkheden

Het thema overheidsinformatie en het belang van archivering staan in het middelpunt van de belangstelling. Het onderzoek dat de Inspectie uitvoerde in 2022 naar de archivering van chatberichten van de minister-president en zijn ambtenaren is niemand ontgaan. Tegelijkertijd is het speelveld waarbinnen aan oplossingen wordt gewerkt steeds drukker geworden. Er zijn veel partijen bijgekomen met nieuwe rollen in het leveren van rijksbrede diensten en advisering. Het is ook niet altijd duidelijk hoe rollen en verantwoordelijkheden belegd zijn. Het blijft voor de toezichthouder dan ook van groot belang om goed zicht te houden op dit speelveld en de juiste interventies te kunnen plegen. De Inspectie heeft in 2022 haar interne organisatie verder versterkt om de komende jaren een groter aantal organisatiegerichte inspecties uit te voeren.

Het is niet altijd duidelijk hoe rollen en verantwoordelijkheden belegd zijn

Onderzoeken

In het toezicht op overheidsinformatie hebben er in de afgelopen twee jaar tien onderzoeken plaatsgevonden waarvan acht themaonderzoeken. Een compleet overzicht van alle rapporten en publicaties van het toezichtveld overheidsinformatie met bijbehorende links is te vinden in Hoofdstuk 4: Overzicht publicaties.

De Informatiehuishouding Toeslagen en opvolging

Rapport april 2021

De informatiehuishouding bij Toeslagen moet worden verbeterd was de hoofdconclusie in het rapport 'De informatiehuishouding van Toeslagen'. De gebreken in de informatiehuishouding hebben gevolgen voor burgers die betrokken zijn bij de toeslagenaffaire en voor de informatievoorziening aan de Tweede Kamer. Toeslagen is onder verlengd toezicht gesteld. Dat houdt in dat de Inspectie regelmatig updates ontvangt over de uitvoering van de in het rapport gedane aanbevelingen en hierover in gesprek blijft met Toeslagen.

Algoritmes archiveren

Nieuwsbericht januari 2021

Informatie over bij besluitvorming gebruikte algoritmes valt onder de Archiefwet 1995. Voor een gepland onderzoek in 2023-2024 zijn voorbereidende werkzaamheden verricht. Ook heeft één van de inspecteurs in het essay 'Rekenen en Rekenschap' het onderwerp algoritmes en de Archiefwet 1995 verkend. Dit essay is gepubliceerd in het Tijdschrift voor Toezicht¹.

Een dementerende overheid 2.0?

Rapport februari 2021

De duurzame digitale toegankelijkheid van overheidsinformatie is al 15 jaar moeizaam gebleken. Naast de publicatie 'Een dementerende overheid 2.0?' is in diverse rapporten geconstateerd dat het bij organisaties aan overzicht over hun informatie ontbreekt en dat de toegankelijkheid, volledigheid en authenticiteit van de overheidsinformatie onder druk staan.

Overzicht en inzicht

Intern onderzoek voorjaar 2021

Het goed kunnen beheren en terugvinden van informatie begint bij het weten wat er is. Daarom schrijft artikel 18 van de Archiefregeling voor dat organisaties een actueel en volledig overzicht van hun archiefbescheiden moeten hebben. In de praktijk wordt dit artikel echter niet goed nageleefd. Om die reden heeft de Inspectie de eisen die de Archiefregeling stelt aan 'overzicht en orderingsstructuur' geanalyseerd. Ook is onderzocht hoe organisaties in de praktijk voldoen aan dit voorschrift. Met de resultaten van het vooronderzoek is input geleverd voor de bij de nieuwe Archiefwet 2021 behorende nieuwe Archiefregeling.

De Archiefwet en de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)

Publicatie juli 2021

Tussen de Archiefwet 1995 en de AVG bestaan raakvlakken, bijvoorbeeld op het gebied van bewaartermijnen. De Inspectie heeft aan de organisaties die onder haar toezicht staan een aantal vragen gesteld over deze raakvlakken. Het betreft onder meer vragen over mogelijke knelpunten, bewaartermijnen, en de samenwerking tussen de functionarissen voor AVG en informatiebeheer. Deze publicatie bevat een weergave van de antwoorden, die door de organisaties zijn gegeven.

Programma Archivering en ketensamenwerking

Rapport september 2021

Het eindrapport 'Archivering en ketensamenwerking' is de afronding van het meerjarenprogramma (2016-2021) naar het uitvoeren van overheidstaken in samenwerkingsverbanden. Deze maken daarbij gebruik van gezamenlijke systemen voor de digitale uitwisseling van informatie. Dan moet het duidelijk zijn welke organisatie verantwoordelijk is voor het opslaan, bewaren en vernietigen van de informatie die wordt

¹ <https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/publicatie/2021/01/21/rekenen-en-rekenschap>

verwerkt. De hoofdconclusie is dat archivering in de keten incidenteel goed geregeld is, maar structureel om extra aandacht vraagt. Te denken valt aan het Digitaal Stelsel Omgevingswet en de kinderopvangketen. Het kabinet heeft in zijn reactie aangegeven om naar versterking hiervan te gaan kijken. Vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken is een project gestart voor een betere ondersteuning van de ketenarchivering. Bij het opstellen van de nieuwe Archiefwet 2021 heeft het ministerie van OCW, mede naar aanleiding van het rapport, gezocht naar een betere juridische basis voor ketenarchivering met een nieuw artikel over samenwerkingsverbanden.

Benchmark monitor Ministeries en dienstonderdelen, Publiekrechtelijke ZBO's en Privaatrechtelijke ZBO's Publicatie november 2022

Ruim 287 organisaties hebben de monitor overheidsinformatie 2021-2022 ingevuld. De Inspectie publiceerde in 2022 naar aanleiding daarvan drie benchmarks. Hoewel organisaties op veel onderdelen aangeven vooruitgang te boeken, blijven er nog steeds aandachtsgebieden zoals het veilig en duurzaam beheren van overheidsinformatie.

Monitor E-mailarchivering overheidsinformatie

Publicatie december 2022

Er zijn extra monitorvragen gesteld over e-mailarchivering aan de organisaties die onder ons toezicht vallen. Uit de publicatie 'E-mailarchivering monitor overheidsinformatie 2021-2022' blijkt dat het archiveren van e-mails bij de overheid kwetsbaar blijft. De verschillende plannen en denkrichtingen voor de implementatie van e-mailarchivering (e.g. de capstone-methodiek) worden nauwgezet gevolgd. Oplossingen moeten conform de Archiefwet 1995 zijn. Het vervolgonderzoek zal in 2023 plaatsvinden.

Caribisch Nederland – De Archiefwet BES

Opvolging rapport 2019

Sinds 10 oktober 2010 is op Bonaire, Sint Eustatius en Saba (BES) de Archiefwet BES van kracht. In 2018 is een eerste verkenning uitgevoerd naar het beheer van overheidsinformatie². Daarna heeft minister Slob van Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media in 2019 aan de betrokken partijen gevraagd om een plan van aanpak met prioriteiten op basis van het inspectierapport. Het opstellen van een uitvoeringsplan is echter vertraagd door de uitbraak van het coronavirus. De Inspectie blijft deze aanpak kritisch volgen.

Activiteiten

Interviews en presentaties

Naar aanleiding van de wijze waarop de minister-president en het ministerie van Algemene Zaken chatberichten archiveren, is de hoofdinspecteur overheidsinformatie geïnterviewd door Nieuwsuur over het archiveren van chatberichten en de Archiefwet 1995. De aankondiging van het onderzoek en de uitkomsten zijn veelvuldig overgenomen door de landelijke kranten en andere media.

² <https://www.inspectie-oe.nl/actueel/nieuws/2019/06/12/de-archiefwet-bes>

Bij het Nationaal Archief zijn er diverse presentaties gegeven over het eindrapport ketenarchivering, de resultaten van de monitor overheidsinformatie 2021-2022 en het rapport 'De archivering van chatberichten bij het ministerie van Algemene Zaken'. Daarnaast waren inspecteurs sprekers bij de KVAN Archiefdagen 2022 (Koninklijke Vereniging van Archivarissen in Nederland) en bij het Toezichtfestival van de samenwerkende rijksinspecties. In het vakblad voor overheidsdocumentatie 'OD' verscheen een artikel over de versterking van het toezicht op de informatiehuishouding³.

Rondetafelgesprek Tweede Kamer

Publicatie juni 2022

In 2022 heeft de hoofdinspecteur overheidsinformatie een gespreksnotitie ingebracht tijdens deelname aan een rondetafelgesprek van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken in de Tweede Kamer. De notitie ging over de stand van de informatiehuishouding bij de Rijksoverheid en de chat- en SMS-berichten van de premier⁴.

Samenwerking actoren overheidsinformatie

Publicatie juli 2022

In 2022 is samenwerking gezocht met andere actoren op het terrein van overheidsinformatie. De eerste actor waarmee afspraken zijn gemaakt over de samenwerking is het Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding (ACOI).

In het kader van bestuurlijke samenwerking heeft de Inspectie deelgenomen aan de overleggen van het Landelijk overleg van provinciale archiefinspecteurs (Lopai). Hierin is kennis uitgewisseld over de lopende onderzoeken bij het Rijk en de provincies.

Bijdrage modernisering Archiefwet 1995

In 2021 heeft het kabinet het voorstel voor de nieuwe Archiefwet 2021 ingediend bij het parlement. Aan het bijbehorende Archiefbesluit en de Archiefregeling wordt nog gewerkt. De Inspectie heeft inhoudelijke expertise en kennis over de onder haar toezicht staande organisaties ingebracht bij de ontwikkeling van de Archiefwet 2021, het Archiefbesluit en de Archiefregeling.

Incidentinspecties

De archivering van chatberichten bij het ministerie van Algemene Zaken

Rapport oktober 2022

Het ministerie van Algemene Zaken moet chatberichten beter archiveren was de conclusie in het rapport 'De archivering van chatberichten bij het ministerie van Algemene Zaken'.

³ Zelf aan de slag | Publicatie OD 2022 | Olaf Andersen | <https://magazines.od-online.nl/pd-od-20-2022/zelf-aan-de-slag>

⁴ Archivering van stukken door bewindspersonen onder de archiefwet en de WOO/WOB | Tweede Kamer der Staten-Generaal | Position paper Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed | 14 juni 2022 | https://www.tweedekamer.nl/debat_en_vergadering/commissievergaderingen/details?id=2022A04947

Een belangrijke reden was dat de minister-president en zijn ambtenaren archiveerden volgens een rijksbrede instructie die niet conform de Archiefwet 1995 is. Daardoor werden er te weinig chatberichten gearcheveerd. Organisaties binnen de Rijksoverheid menen vaker een zekere interpretatieruimte te hebben voor welke informatie precies gearcheveerd moet worden. Daarom is een aanbeveling gedaan aan de minister van OCW om te verduidelijken wat precies onder de Archiefwet 1995 valt. Andere organisaties, die ter vergelijking in het onderzoek waren meegenomen, archiveren chatberichten overigens vaak ook nog niet goed.

UWV – voortijdig vernietigen van dossiers

In 2022 is de voortgang van de verbetermaatregelen bij het UWV gevolgd. In 2021 had het UWV dossiers betreffende nog lopende en beëindigde uitkeringen te vroeg vernietigd. Het UWV heeft daarop maatregelen genomen om voortijdige vernietiging in de toekomst te voorkomen.

Vermeende vermissing archief VOC-schip de Rooswijk

Een melding over de vermeende vermissing van het papieren archief van het VOC-schip 'De Rooswijk' bereikte de Inspectie. In een besluit op een WOB verzoek gaf het ministerie van Binnenlandse Zaken aan dat het archief onvindbaar was, zonder toezegging om verder te zoeken naar dit archief. Er werd besloten om een vervolgonderzoek in te stellen en de gang van zaken te reconstrueren. Na tussenkomst van de Inspectie was dit archief weer terecht.

Vermist rapport ministerie van Defensie

In de media verschenen berichten over een zoekgeraakt Nederlands rapport over een mogelijke oorlogsmisdaad door Australische militairen in Uruzgan. Als gevolg hiervan heeft het ministerie van Defensie het 'Actieplan missie-archieven Afghanistan' opgesteld. De Inspectie heeft aanvullende informatie opgevraagd om te beoordelen of hier sprake is van een incident dat aanvullend onderzoek in 2023 rechtvaardigt.

Foto: Luchtopname van Slot Loevestein met bijgebouwen en gracht, onderdeel van de Hollandse Waterlinie. | Fotograaf Albert Spielman

2. Toezicht Erfgoedwet

De Inspectie houdt toezicht op de naleving van de Erfgoedwet. Het toezicht op erfgoed heeft betrekking op de archeologie, monumenten, collecties en de in- en uitvoer van cultuurobjecten.

In dit hoofdstuk worden eerst de erfgoedbrede activiteiten toegelicht. Daarna volgen per toezichtveld het dilemma, de onderzoeken en de activiteiten. Een compleet overzicht van alle rapporten en publicaties van het toezichtveld erfgoed met bijbehorende links is te vinden in Hoofdstuk 4: Overzicht publicaties.

2.1. Erfgoedbreed

Benchmark monitor monumenten en archeologie gemeenten

Publicatie januari 2021

De 'Monitor monumenten en archeologie 2019-2020 benchmark gemeenten' is een actueel overzicht van hoe de Nederlandse gemeenten op hoofdlijnen invulling geven aan erfgoedtaken. 355 Nederlandse gemeenten hebben de vragenlijst ingevuld. De vragen hebben betrekking op het gemeentelijk beleid, de uitvoering en op toezicht en handhaving. De benchmark 2019-2020 is te vergelijken met de eerdere gepubliceerde benchmarken 2015-2016 en 2017-2018.

Een lappendeken. Zicht op toezicht door provincies

Rapport maart 2021

Het interbestuurlijk toezicht (IBT) door provincies op de uitvoering van taken door gemeenten op het gebied van monumenten en archeologie is summier ingericht. Er vinden geen reality checks of audits plaats, provincies werken niet samen en ze hebben sinds de invoering van het IBT (eind 2012) geen contact over het toezicht met het ministerie van OCW. De bewindspersoon heeft door deze verkokerde werkwijze geen overkoepelend zicht op de werking van het erfgoedstelsel terwijl ze wel eindverantwoordelijke is. Dit blijkt uit het rapport 'Een lappendeken. Zicht op toezicht door provincies', waarin de Inspectie op verzoek van OCW in kaart heeft gebracht hoe de provincies anno 2020 invulling geven aan het interbestuurlijk toezicht.

Databank monitor monumenten en archeologie gemeenten

Website Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed mei 2021

Voor het eerst zijn alle antwoorden van de Nederlandse gemeenten op de Monitor 2019-2020 monumenten en archeologie op de website van de Inspectie gepubliceerd. De vragen gaan over beleid, uitvoering, toezicht en handhaving. Allemaal gemeentelijke taken die voortvloeien uit de Erfgoedwet en andere relevante wet- en regelgeving. Daarnaast worden er themavragen gesteld over klimaat, duurzaamheid, burgerparticipatie en de voorbereiding op de Omgevingswet. In de databank zijn alle antwoorden verzameld die de gemeenten hebben gegeven⁵. Deze databank is openbaar toegankelijk en kan gebruikt worden door provincies voor het interbestuurlijk toezicht.

⁵ Monitor Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed | <https://inspectie-oe.databank.nl/jive>

Werkbezoek Inspectie Cultureel Erfgoed Kosovo

Website Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed december 2022

In het kader van internationale uitwisseling van kennis en ervaring organiseerde de Inspectie op verzoek van de Inspectie voor het Cultureel erfgoed van Kosovo een driedaags werkbezoek aan Nederland. Met de Kosovaarse collega's werd onder meer een bezoek gebracht aan het Collectiecentrum Nederland en de restauratieateliers en laboratoria in het Ateliergebouw Amsterdam. De afsluiting vond plaats in gezelschap van de ambassadeur van Kosovo in Nederland.

De rol van boa's bij de Inspectie

De Inspectie heeft een aantal inspecteurs met buitengewone opsporingsbevoegdheid, die samenwerken met politie, Openbaar Ministerie en Douane. Ze hebben bevoegdheden voor de opsporing van strafbare feiten op het gebied van illegale handel in cultuurgoederen, beschermde cultuurgoederen en verzamelingen, uitvoer van cultuurgoederen uit de EU, archeologie en rijksmonumenten. De boa's hebben aan meerdere, complexe en langlopende opsporingsonderzoeken gewerkt en er is samengewerkt tegen overtredingen van (archeologische) rijksmonumenten en andere kunstgerelateerde criminaliteit. Er zijn negen zaken afgesloten en er is meegewerkt aan internationale operaties om inzicht te krijgen in online handel in cultuurgoederen. De activiteiten van de boa's worden per toezichtveld beschreven.

Evaluatie Erfgoedwet en beleidsdoorlichting ministerie van OCW

In opdracht van het ministerie van OCW heeft de DSP-groep het erfgoedbeleid doorgelicht en de Erfgoedwet geëvalueerd. Hieronder volgt een selectie van de onderwerpen die vanuit het toezicht zijn aangeleverd.

Archeologie

Diverse artikelen in de Erfgoedwet zijn onduidelijk. In de praktijk leidt dit tot problemen. In het artikel over het opgravingsverbod is de relatie tussen de onderdelen 'archeologisch monument', 'cultureel erfgoed' en 'onder water' niet helder (art. 5.1. Ew). Een ander punt is dat de Erfgoedwet (art. 5.7 Ew) alleen de eigendom bepaalt van vondsten die zijn gedaan bij opgravingen, maar niet de eigendom van toevalsvondsten. Op de eigendom van toevalsvondsten is het Burgerlijk Wetboek van toepassing. Veelal wordt verondersteld dat hierbij alleen de schatvindersregeling (art. 5:13 BW) relevant is, maar het BW kent ook regelingen voor weggegooide en verloren spullen. Voor archeologische toevalsvondsten is het echter moeilijk om een onderscheid te maken tussen een voorwerp dat in het verleden is weggegooid, is verloren of als schat verborgen is. Dit leidt tot onduidelijkheid over de eigendom van toevalsvondsten. Daarnaast zijn er nog opmerkingen gemaakt over de algemene maatregel van bestuur met nadere regels voor het verrichten van een opgraving op professionele wijze (art. 5.5 Ew).

Monumenten

Het kennis en personeelstekort bij gemeenten voor de invulling van hun taken op het gebied van monumenten en beschermde gezichten (Ew, WABO, VTH Wabo-taken kwaliteitscriteria 2.2) is naar voren gebracht. Ook heeft de Inspectie met een verwijzing naar het rapport 'Een lappendeken. Zicht op toezicht door provincies', aandacht gevraagd voor het nog niet naar behoren functionerende interbestuurlijk toezicht door de provincies (Wrgt). De instandhoudingsplicht, het verbod om aan een rijksmonument onderhoud te onthouden dat voor de instandhouding daarvan noodzakelijk is (art. 11 Mw/art. 9.1 lid 1 en art. 10.18 Ew, straks 13.12 Bal), behoeft een betere definitie. Daarnaast is een garantstelling voor minder draagkrachtige gemeenten bij de handhaving van deze instandhoudingsplicht aan te bevelen. Ook is er gepleit voor een betere bescherming van (groen) erfgoed tegen klimaatomstandigheden als droogte en wateroverlast.

Collecties

Ministeries en Hoge Colleges van Staat bezitten en verwerven op allerlei verschillende manieren zaken die mogelijk van bijzondere artistieke, culturele of wetenschappelijke waarde zijn. De vaststelling welke cultuurobjecten voldoen aan het begrip museaal cultuurobject van de Staat (art. 1.1 Ew) en onder de Erfgoedwet vallen vindt niet plaats. De Inspectie gaat in een dit jaar te publiceren rapport over het beheer van de rijkscollectie door ministeries en Hoge Colleges van Staat nader op dit onderwerp in. Vooral kleine en middelgrote museale beheerders beschikken vaak niet over een planmatig beleid voor de duurzame digitale toegankelijkheid van de beheerde rijkscollectie en de administratie van die collectie. De inspanningen van die musea hebben daardoor een ad hoc-karakter. De Inspectie bepleit in het in 2022 gepubliceerde rapport 'Duurzame digitale toegankelijkheid rijkscollectie' om een dergelijk beleid te verplichten (art. 2.10 Ew).

Cultuurobjecten

Verschiedene bepalingen over de in- en uitvoer van cultuurobjecten staan momenteel verspreid in de Erfgoedwet in de verschillende hoofdstukken (art. 3.18, 4.22, 4.23, 4.23a, 8.8, 9.5, hfd. 6 Ew). Dat houdt het risico in dat belanghebbenden minder zicht hebben op de samenhang tussen deze regelingen. Verschiedene algemene begrippen zoals 'due diligence', 'provenance' en 'valid title' spelen een grote rol in de regelgeving rond de bestrijding van illegale handel (art. 87a BW). Aansluiten bij de gangbare definities in de Code of Ethics van ICOM is wenselijk. Ook wenselijk is dat een uitvoervergunning ook op grond van de Erfgoedwet (art. 4.23 Ew) geweigerd kan worden. Cultuurobjecten die in een 'derde land' zijn beschermd, waaronder met name partijen bij het UNESCO-verdrag 1970, vallen nu buiten de weigeringsgrond (art. 2, tweede lid EU-Verordening 116/2009). Ook is aandacht gevraagd voor een uitbreiding van de bevoegdheden van de toezichthouder wat helpt om de illegale handel in cultuurobjecten tegen te gaan.

Foto: De Inspectie aan boord van Marineschip Zr. Ms. Makkum tijdens een themaweek 'Erfgoed onder water' van de Kustwacht

2.2. Archeologie

Het toezicht richt zich op de naleving van regels rond opgravingen, vondsten en archeologische monumenten.

Dilemma Archeologie Toenemende juridisering

De Inspectie raakt in toenemende mate betrokken bij juridische procedures. Kwesties rond beschadiging van een beschermd archeologisch monument, de eigendom van (toevals) vondsten en de (il)legaliteit van opgravingsactiviteiten zijn in enkele gevallen voor de rechter gekomen. Ook in de dagelijkse uitvoering is frictie te zien tussen wetgeving en praktijk: zo vindt selectie van vondstmateriaal voor afstoting en vernietiging veelvuldig plaats, terwijl de Erfgoedwet daarvoor feitelijk geen ruimte biedt. Magneetvissen heeft een hoge vlucht genomen als populaire hobby, terwijl het met de komst van de Erfgoedwet in 2016 juist verboden is. De strafbaarheid ervan kan echter gevolgen hebben voor de bereidheid tot het melden van archeologische magneetvisvondsten. En als op 'vrijgegeven' terrein archeologisch onderzoek gedaan wordt zonder toepassing van het Besluit Erfgoedwet archeologie kan dit tegen de regels zijn, maar wel nieuwe informatie opleveren over ons gemeenschappelijke erfgoed. Deze voorbeelden laten zien dat de regelgeving soms niet eenduidig is en de uitleg daarvan op punten aanscherping behoeft.

Magneetvissen heeft een hoge vlucht genomen als populaire hobby, terwijl het met de komst van de Erfgoedwet in 2016 juist verboden is.

Onderzoeken

Er zijn drie themaonderzoeken uitgevoerd. Een compleet overzicht van alle rapporten en publicaties van Archeologie met bijbehorende links is te vinden in Hoofdstuk 4: Overzicht publicaties.

Factsheets Certificering in de archeologie

Publicatie factsheets | maart-mei 2022

Een serie van zes factsheets laat zien wat de stand van zaken is na de eerste vier jaar verplichte certificering in de archeologie. Thema's die aan de orde komen zijn: de rol van de Inspectie in het certificeringsstelsel; de ontwikkelingen van de markt; de directe en indirecte kosten van de certificering; de bevindingen van de certificeerders tijdens de audits; de bevindingen tijdens de reality checks van de Inspectie en het draagvlak voor certificering bij de uitvoerders. Een vergelijking van de monitorgegevens uit 2019-2020 met de uitkomsten van de monitor 2021-2022 laat zien dat de situatie de afgelopen periode grotendeels onveranderd is.

Archeologische rapporten: vermist en gevonden

Rapport | augustus 2022

De Inspectie heeft onderzoek verricht naar het bestaan en de toegankelijkheid van rapporten uit de periode 2002-2011 waarvan niet zeker was of ze door de uitvoerder zijn opgesteld. Er is gespeurd naar ruim 23.000 archeologische rapporten. Uit het onderzoek is gebleken dat 1%

van de rapportplichtige archeologische onderzoeken niet is gepubliceerd. Het onderzoek is beschreven in het rapport 'Archeologische rapporten; vermist en gevonden'.

Lijst met alle archeologische projecten uit 2002-2011

Publicatie csv-bestand | augustus 2022

Een up-to-date lijst kan geraadpleegd worden van alle rapportplichtige archeologische projecten uit de periode 2002-2011. Er is een overzichtslijst waarin is opgenomen welke onderzoeken niet zijn gepubliceerd en welke wel, en waar die te vinden zijn. Daarnaast zijn er aparte lijsten met rapporten die nog verwacht worden; onderzoeken die naar verwachting niet meer gepubliceerd zullen worden en een restgroep met onderzoeken die mogelijk niet uitgevoerd zijn. De lijsten worden tot 2024 geactualiseerd.

Activiteiten

Erfgoed onder water

Podcast Sea Rangers januari 2022 | nieuwsbericht

OceanMind november 2022 | nieuwsbericht

Het ministerie van OCW maakt geen onderdeel uit van het Kustwachtverband. OCW en de Inspectie verkennen daarom samen met de Kustwacht wat de beste vorm is om een formele relatie op te bouwen voor het maritieme toezicht. Daarnaast is de samenwerking met de Sea Ranger Service voortgezet⁶. Deze non-profit organisatie voor een zorgvuldige en duurzame omgang met het maritieme milieu levert al zeilende een bijdrage aan de bescherming van wraklocaties. Ook is een samenwerking gestart met de Britse non-profit organisatie OceanMind⁷. Deze organisatie onderzoekt de mogelijkheden van satellietwaarneming bij het toezicht op wraklocaties. Met het oog op de implementatie van het Unesco-2001 verdrag is het team archeologie uitgebreid met een inspecteur maritiem erfgoed.

Kwaliteit archeologisch onderzoek

Met een veertigtal onaangekondigde bezoeken aan opgravingen zijn er reality checks uitgevoerd op de werking van het certificeringsstelsel archeologie (ingevoerd in 2016). De Inspectie constateerde hierbij vooral afwijkingen die bij een van tevoren aangekondigde audit van de certificeerder zelden voorkomen, omdat de uitvoerder zich op een audit kan voorbereiden. Zo bleek dat bij een kwart van de uitvoerders de controlelijsten onvolledig, of niet, waren ingevuld. Bij één project werd het aanleggen van het vlak, een voorbehouden handeling, uitgevoerd door medewerkers die niet als actor geregistreerd staan. Dit was een kritieke afwijking. De betreffende certificerende instelling is hiervan op de hoogte gesteld. Ten positieve is te zien dat er over het algemeen meer gestructureerd gedocumenteerd wordt en dat de medewerkers beter bekend zijn met de principes en de praktijk van een kwaliteitszorgsysteem.

⁶ Podcast samenwerking Inspectie en Sea Rangers | Nieuwsbericht | Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed | <https://www.inspectie-oe.nl/actueel/nieuws/2022/01/27/podcast-over-samenwerken-met-de-samenleving>

⁷ Maritime Observatory monitort belangrijke onderzeese erfgoedlocaties | Nieuwsbericht | Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed | <https://www.inspectie-oe.nl/actueel/nieuws/2022/11/04/maritime-observatory-blijft-belangrijke-onderzeese-erfgoedlocaties-te-monitoren>

Meldplicht vondsten

Er zijn veel meldpunten waar archeologische vondsten gemeld kunnen worden. Hierdoor heeft de Inspectie slecht zicht op een eventuele toename van meldingen door de legalisering van metaaldetectie. Bij de inventarisatie van de meldpunten in de afgelopen periode is nog een knelpunt geconstateerd: het verbod op het populair geworden magneetvissen voorkomt dat archeologische vondsten uit het water gemeld worden. Er is hierdoor geen zicht op wat er zoal opgevist wordt. Om deze bevindingen helder te rapporteren wordt de inventarisatie en analyse van vondstmeldingen nog twee jaar voortgezet.

Opsporing

Buitengewoon opsporingsambtenaren van de Inspectie worden ingezet voor onderzoek naar illegale activiteiten op het terrein van de archeologie zoals verboden opgravingen.

Spitfire te Meerlo

In 2018 werd een illegale archeologische opgraving uitgevoerd op een locatie in Meerlo⁸, waar in 1944 een Spitfire was neergestort. De Inspectie zette een onderzoek in gang dat door de politie in samenwerking met de Inspectie kon worden uitgevoerd. Nadat een zuurstoftank op internet te koop was aangeboden, hebben de politie en de Inspectie de woning van een van de verdachten doorzocht waarbij een document werd aangetroffen, dat afkomstig is uit de Spitfire. Op 29 november 2022 zijn drie mannen wegens overtreding van het opgravingsverbod en diefstal van de vondsten veroordeeld tot taakstraffen, variërend van 80 tot 100 uur. Twee van de drie mannen zijn ook veroordeeld tot een maand voorwaardelijke gevangenisstraf.

Walburgiskerk te Zutphen

Tijdens de verbouwing van de Walburgiskerk in Zutphen zijn, in afwijking van de vergunning voor het wijzigen van een archeologisch monument, delen van de 11^e eeuwse crypte verwijderd. Hiervan is bij de Inspectie aangifte gedaan. Het onderzoek en de bijbehorende verhoren zijn in nauwe samenwerking met de politie uitgevoerd. Een complicerende factor bleek dat de voorschriften in de Monumentenwet 1988, in afwachting van de inwerkingtreding van de Omgevingswet, onder overgangsrecht vallen. Mede als gevolg daarvan zijn de betrokken aannemers uiteindelijk alleen vervolgd voor overtreding van de door de gemeente afgegeven omgevingsvergunning.

Kanon van de West-Indische Compagnie

In 2022 kon door tussenkomst van de Inspectie een kanon van de West-Indische Compagnie uit 1628 in beslag worden genomen. Deze toevalsvondst was niet volgens de bestaande regels aangemeld, wat aanleiding was voor een boete van de Douane. Of het kanon teruggaat naar de vinder of een andere bestemming krijgt is op dit moment nog niet bekend.

⁸ Illegale archeologische opgraving van een Spitfire | Nieuwsbericht | Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed | <https://www.inspectie-oe.nl/actueel/nieuws/2022/11/29/illegale-archeologische-opgraving-spitfire>

Foto: Lange Hofstraat in beschermd stadsgezicht van Zutphen met op de achtergrond de toren van de Walburgiskerk.

2.3. Monumenten

Het toezicht richt zich op het monumentenstelsel waaronder Professionele organisaties voor Monumentenbehoud.

Dilemma Monumenten

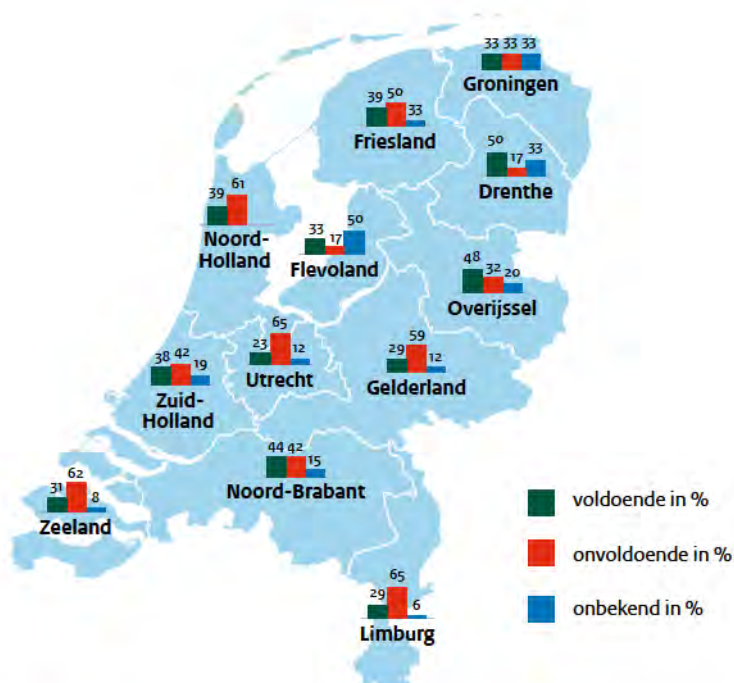
Erfgoedtaken gemeenten staan onder druk

Een groeiend aantal gemeenten geeft aan dat zij te weinig capaciteit en kennis heeft om haar taken op het gebied van monumenten en beschermde gezichten uit te kunnen voeren. In de monitor gemeenten 2019-2020 was het landelijke gemiddelde nog 42%, in de monitor 2021-2022 is dit gestegen naar 50%. In sommige provincies ligt het aantal nog hoger met als uitschieters Noord-Hollandse (61%), Utrechtse (65%) en Limburgse gemeenten (65%). De uitkomsten uit de monitor zijn te zien in afbeelding 2.3a.

Er komen steeds meer nieuwe taken af op gemeenten terwijl zij nu al onvoldoende geëquipeerd zijn.

Tweederde van de gemeenten geeft aan dat zij onvoldoende toekomen aan contact met monumenteneigenaren. Driekwart heeft te weinig tijd voor het uitvoeren van toezicht en handhaving. Dit beeld wordt bevestigd door signalen van burgers die bij de Inspectie binnenkomen. Burgers zien dat het fout gaat in de uitvoering en dat monumenten worden aangetast. Ook wijzen de restauratiebranche en professionele organisaties voor monumentenbehoud op hetzelfde probleem. Ze ondervinden een tekort aan kennis bij de beoordeling van aanvragen voor rijksmonumenten, waardoor aanvragen voor een omgevingsvergunning langer duren dan gebruikelijk.

De druk op gemeenten is groot. Daar komt bij dat er steeds meer nieuwe taken op gemeenten afkomen die het erfgoed raken, terwijl zij nu al aangeven onvoldoende geëquipeerd te zijn. De invoering van de Omgevingswet kan in de knel raken als je niet goed voorbereid bent. Hetzelfde geldt voor de grote transitieopgaven op het gebied van woningbouw, landschap en klimaat, die ook het erfgoed raken. Het tekort aan capaciteit en kennis bij gemeenten breekt dan op. En het risico bestaat dat dit ten koste gaat van het erfgoed en dat beschermde waarden daardoor verloren gaan.

Afbeelding 2.3a: Kaart van Nederland met het percentage gemeenten dat aangeeft voldoende of onvoldoende capaciteit te hebben voor taken op het gebied van monumenten en beschermde gezichten

Activiteiten

Hieronder een overzicht van de overige activiteiten. Een compleet overzicht van alle publicaties van Monumenten met bijbehorende links is te vinden in Hoofdstuk 4: Overzicht publicaties.

Klimaat en groene monumenten

Website | onderwerppagina maart 2021

Klimaat en erfgoed blijft een belangrijk thema. In vervolg op het rapport 'Aanhoudend droog'⁹, een inventariserend onderzoek naar de gevolgen van droogte op groene rijksmonumenten uit 2020, is er aandacht voor dit thema door onder andere het monitoren van gemeenten en professionele organisaties voor monumentenbehoud. Bijna een kwart van de gemeenten (23%) geeft aan schade aan erfgoed te hebben als gevolg van klimaatomstandigheden. Droogte is de hoofdoorzaak met als gevolg sterfte van bomen. De situatie van het erfgoed in bezit van professionele organisaties voor monumentenbehoud is verslechterd. In 2021-2022 gaven driekwart van de POM's (74%) aan dat zij schade aan rijksmonumenten hebben ondervonden als gevolg van een veranderend klimaat. Dat is een toename van 13% ten opzichte van 2019-2020. De oorzaak

⁹ Aanhoudend droog. Inventariserend onderzoek naar de gevolgen van droogte op groene rijksmonumenten | Rapport | Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed | <https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/rapport/2020/08/31/aanhoudend-droog>

van de schade is in 70% van de gevallen droogte. Het zorgt voor onder andere scheuren in gebouwen en vroegtijdige sterfte van heestergroepen en bomen. Men maakt zich zorgen.

Handreiking voor gemeenten bij strafrechtelijke handhaving

Publicatie | maart 2022

De handreiking 'Monument en overtreding' is bedoeld om gemeenten op weg te helpen die strafrechtelijke handhaving overwegen als er sprake is van een overtreding van de Monumentenwet 1988, de Erfgoedwet of andere regelgeving voor de bescherming van monumenten. De publicatie is tot stand gekomen in samenspraak met gemeenten, de politie, het Openbaar Ministerie en erfgoedorganisaties. Het is in tweevoud naar iedere gemeente gestuurd en kan de jurist en erfgoedambtenaar van pas komen als overwogen wordt om strafrechtelijk te handhaven. De brochure is veelvuldig geraadpleegd en goed ontvangen.

Meerdere gemeenten en ook de politie benaderden de Inspectie voor advies over hoe te handelen bij overtredingen met betrekking tot rijksmonumenten. Daarnaast is er vier keer per jaar overleg gevoerd met het Openbaar Ministerie en de politie over aangiften van overtredingen met betrekking tot rijksmonumenten, met als doel dat de voortgang van de procedures goed verloopt. Het gaat om in totaal 13 lopende zaken. Om het bewustzijn te vergroten is kennis gedeeld over strafrechtelijke handhaving door presentaties te geven voor de ErfgoedAcademie, de Politieacademie en de Federatie Grote Monumentengemeenten.

Professionele organisaties voor monumentenbehoud

Publicatie | benchmark november 2022

Professionele organisaties voor monumentenbehoud voldoen over het algemeen aan de criteria van de Subsidieregeling instandhouding monumenten (Sim)¹⁰, maar er zijn ook punten voor verbetering. Dat blijkt uit de eerste benchmark professionele organisaties voor monumentenbehoud die in november 2022 is gepubliceerd. Deze uitgave geeft ook een vergelijking met voorgaande monitors. Het laat zien dat er veel met de diverse uitvoeringsrichtlijnen wordt gewerkt. Verder blijkt dat het beleid ten aanzien van de instandhouding van monumenten van het merendeel van de organisaties op orde is, maar dat een klein aantal dit nog moet gaan actualiseren.

Naast de benchmark is er gestart met het bezoeken van alle 29 professionele organisaties voor monumentenbehoud. Doel van de bezoeken is onder meer het uitwisselen van actualiteiten. Het accent ligt daarnaast op de borging van de kwaliteit van de uitvoering van werkzaamheden aan rijksmonumenten. Van belang hierbij is dat de organisatie beschikt over structurele deskundigheid, ook op bestuurlijk niveau. De organisatie behoort verder een actueel beleidsdocument te hebben, waarin de kwaliteit van de werkzaamheden bij cultureel erfgoed is geborgd. De organisaties stellen deze gesprekken op prijs. Daarnaast zijn recent door de minister van OCW aangewezen organisaties bezocht. Accent in deze bezoeken is de impact van de status en de rol van het toezicht.

¹⁰ Subsidie instandhouding rijksmonumenten | Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed | <https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/subsidie-instandhouding-rijksmonumenten>

Foto: Beheer paleisgebonden collectie | Fotograaf Maarten Schuth

2.4. Rijkscollectie

Het toezicht richt zich op behoud en beheer van de rijkscollectie en op het beheer van enkele collecties die van nationaal belang zijn.

Dilemma Collecties

Indexering subsidie niet hand in hand met de groei van de collectie

De indexering van de subsidie verstrekt door het ministerie van OCW is gelijk voor alle instellingen met een beheertaak voor de rijkscollectie. De collectie van instellingen met een hedendaagse en wetenschappelijke collectie groeit echter veel harder dan van een instelling met een kunstcollectie. De kans op achterstanden in het beheer bij sneller groeiende collecties is hierdoor groter, bijvoorbeeld in het registreren, conserveren en digitaliseren van de collectie.

De kans op achterstanden in het beheer is groter bij sneller groeiende collecties

Het dilemma doet zich onder meer voor bij Naturalis Biodiversity Center met verwervingen van wetenschappelijke collecties en bij het Nederlands Fotomuseum met verwervingen van collecties van Nederlandse fotografen. Beide musea hebben eenmalig extra subsidie gevraagd om achterstanden in te lopen en een structurele verhoging van de subsidie om te voorkomen dat nieuwe achterstanden ontstaan. Ook Het Nieuwe Instituut heeft eerder aanspraak gemaakt op extra subsidie om achterstanden weg te nemen.

Onderzoeken

Er hebben vier onderzoeken plaatsgevonden waarvan twee themaonderzoeken. Een compleet overzicht van alle rapporten en publicaties van Rijkscollectie met bijbehorende links is te vinden in Hoofdstuk 4: Overzicht publicaties.

Beheer van de archeologische maritieme rijkscollectie

Rapport februari 2022

Erfgoedpark Batavialand heeft de achterstanden in beheer van de archeologische maritieme rijkscollectie voortvarend opgepakt. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heeft het beheer in 2016 overgedragen. Het wegwerken van de achterstanden is nog niet geheel afgerond. Dit vormde echter geen beletsel om per 1 januari 2022 Erfgoedpark Batavialand met een beheertaak te belasten op grond van de Erfgoedwet.

Beheer paleisgebonden collectie van de Staat

Rapport maart 2022

Het Rijksvastgoedbedrijf beheert de paleisgebonden collectie op verantwoorde wijze. De Dienst Koninklijk Huis voert het dagelijks beheer uit. Wel zijn nog verbeteringen in het beheer mogelijk, onder andere door het beheer meer af te stemmen op de risico's voor de collectie.

Naar een verbeterde registratie van de rijkscollectie

Themarapport februari 2022

Bijna een derde van de museale beheerders heeft een achterstand in het registreren van de rijkscollectie. Dit is de belangrijkste conclusie in het rapport. De beheerders zijn van de achterstanden in kennis gesteld en hebben maatregelen in het vooruitzicht gesteld. Een andere conclusie in het rapport is dat veel museale beheerders hun collectieregistratie nog niet volledig hebben aangesloten op de database Collectie Nederland ¹¹.

Duurzame digitale toegankelijkheid van de rijkscollectie

Themarapport november 2022

Vooral bij middelgrote en kleinere museale beheerders ontbreekt het aan een planmatig beleid voor de duurzame digitale toegankelijkheid. Hierdoor kan er nog sprake zijn van vooral ad hoc investeringen, één van de zorgpunten die in het rapport 'Duurzame digitale toegankelijkheid rijkscollectie' naar voren is gebracht.

Vervolgtoezicht op Musea

Brief Marechauseemuseum | april 2022

Brief Nationaal Glasmuseum | maart 2023

Bij het Marechauseemuseum in Buren, onderdeel van Stichting Koninklijke Defensiemusea, en bij het Nationaal Glasmuseum in Leerdam zijn vervolgininspecties uitgevoerd. Aanleiding waren eerder vastgestelde grote achterstanden in het registreren van de collectie. In beide gevallen zijn de achterstanden met effectieve maatregelen weggenomen.

Activiteiten

Nationaal beschermde cultuuroederen

In 2022 zijn 34 controles uitgevoerd op de geregistreerde verblijfplaats in Nederland van wettelijk beschermde cultuuroederen en verzamelingen. Bij de inspecties zijn geen bijzonderheden geconstateerd.

De staatssecretaris Cultuur en Media van OCW heeft een voorwerp, dat in particulier bezit was, als wettelijk beschermd cultuuroed aangewezen op basis van de spoedprocedure Erfgoedwet.

Twee keer is toestemming verleend om beschermde cultuuroederen tijdelijk uit te voeren naar het buitenland voor een tentoonstelling. Ook zijn twee meldingen gedaan voor binnenlandse verplaatsingen van beschermde cultuuroederen voor een restauratie.

¹¹ Database Collectie Nederland: Musea, Monumenten en Archeologie | <https://www.collectienederland.nl>

Cultuurgoederen in particulier bezit

De adviescommissie Collectie Nederland heeft het adviesrapport 'Onvervangbaar en Onmisbaar' in maart 2022 aangeboden aan de staatssecretaris Cultuur en Media van OCW. De commissie heeft zich onder andere gebogen over de vraag welke cultuurgoederen en verzamelingen in particulier bezit door de overheid moeten worden beschermd en over de vraag of de huidige criteria en werking van de Erfgoedwet daartoe voldoende zijn. De Inspectie is geconsulteerd bij de beleidsreactie op het adviesrapport die eind 2022 naar de Kamer is gezonden en is betrokken bij de uitwerking van een aantal adviespunten zoals een nationaal vergunningensysteem.

Foto: De douane controleert samen met de Inspectie een zending cultuurobjecten

2.5. In- en uitvoer Cultuuroederen

Het toezicht heeft een taak bij de in- en uitvoer van cultuuroederen en bij het toezicht op wettelijk beschermd erfgoed. Het heeft ook een rol bij de bescherming van cultureel erfgoed uit de lidstaten van de Europese Unie, alsook bij de partijen van de UNESCO-verdragen 1954 en 1970 en bij de Sanctieregelingen Irak 2004 II en Syrië 2012.

Dilemma In- en Uitvoer Cultuuroederen Groei online handel in cultuuroederen.

De handel in cultuuroederen is de afgelopen jaren, mede door COVID-19, in sterke mate verplaatst naar online platforms zoals webshops, veilingsites en online marktplaatsen. Online handel is vaak sterk internationaal georiënteerd. Het is niet uitzonderlijk dat aanbieder, tussenpersoon en koper zich in verschillende landen bevinden. Online handel is vluchtiger en anoniemer dan fysieke handel. Bovendien is herkomstinformatie van online aangeboden cultuuroederen meestal maar in beperkte mate aanwezig. Beperkte of onjuiste herkomstinformatie verhoogt de kwetsbaarheid van cultuuroederen voor illegale handel. Illegale handel in cultuuroederen kan onomkeerbare schade toebrengen aan het beschermde erfgoed van landen en bevolkingsgroepen.

Beperkte of onjuiste herkomstinformatie verhoogt de kwetsbaarheid van cultuuroederen voor illegale handel.

Belangrijke bronlanden van cultuuroederen zijn door de groei van het online aanbod in cultuuroederen, juist beter in staat om mogelijk onrechtmatig uitgevoerde cultuuroederen te identificeren. De Inspectie heeft in de afgelopen periode ongeveer 30 verzoeken van buitenlandse autoriteiten behandeld die betrekking hadden op online aangeboden cultuuroederen. Verschillende verzoeken hebben geleid tot een teruggave van cultuuroederen aan het land van herkomst.

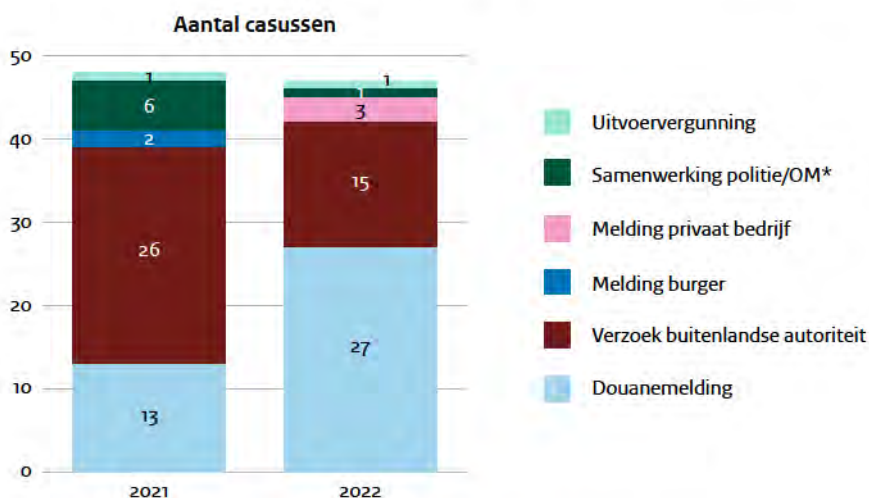
Activiteiten

Samenwerking met Douane

Het toezicht op de in- en uitvoer van cultuuroederen wordt uitgeoefend in samenwerking met de Douane. Eind 2021 is in samenwerking met de Douane een aantal nieuwe vraagbaakfunctionarissen cultuuroederen opgeleid. Deze fungeren binnen de Douane als eerste aanprekpunt voor de controlerende douanecollega's. De uitbreiding van de capaciteit weerspiegelt zich in een toegenomen aantal douanemeldingen, van 13 meldingen in 2021 tot 27 meldingen in 2022. In totaal meldde de Douane 40 keer een zending cultuuroederen aan voor nader onderzoek. De meldingen gingen hoofdzakelijk over de invoer van archeologische en etnografische objecten. In alle gevallen werd geconcludeerd dat er geen reden was de zendingen langer op te houden. Enkele meldingen betroffen de uitvoer van cultuuroederen waarbij er één keer reden was voor nader onderzoek. Na onderzoek konden de voorwerpen in alle gevallen worden vrijgegeven.

Meldingen via ambassades

Ook via buitenlandse ambassades ontving de Inspectie een aantal signaleringen over cultuuroederen die mogelijk onrechtmatig waren verhandeld. Uit onderzoek bleek dat deze voorwerpen niet in aanmerking kwamen voor verdere inbewaringneming. Het aantal meldingen van buitenlandse autoriteiten was in 2021 relatief groot. In een aantal gevallen bood de aangeleverde informatie echter weinig aanknopingspunten voor nader onderzoek. Met een aantal ambassades is er daarom nader contact geweest over de wijze waarop het meest effectief een melding gedaan kan worden, onder meer door een gezamenlijke bijeenkomst van de ministeries van OCW en Buitenlandse Zaken en ambassades van Latijns-Amerikaanse landen.

Afbeelding 2.5a: Aantallen meldingen van verschillende partijen in 2021 en 2022

Sanctietoezicht

Het toezicht richt zich op sanctiemaatregelen voor Irak en Syrië met betrekking tot de bescherming van cultuuroederen. Andere sanctieregelingen kunnen de handel in kunst en antiek raken, zoals bij de sanctiemaatregelen tegen Rusland en Belarus. In die gevallen wordt ondersteuning en advies geboden. Het gaat dan om een financieel-economische maatregel. In twee gevallen is een partij goederen naar Rusland gecontroleerd. Bij de controle werden geen onregelmatigheden aangetroffen. Bij het verlenen van uitvoervergunningen is er samen met de Douane en de Centrale dienst voor in- en uitvoer aandacht voor de sanctiemaatregelen.

Kunstbeurs TEFAF Maastricht

Inspecteurs waren aanwezig op de kunstbeurs TEFAF in Maastricht die in 2022 weer fysiek plaatsvond. Eén van de bevindingen was dat er vorderingen zijn gemaakt in het beschikbaar stellen van herkomstinformatie bij de op de beurs verhandelde objecten. Tegelijkertijd is er ook nog ruimte voor verbetering. Het betrachten van de nodige zorgvuldigheid bij het verhandelen van cultuurgoederen blijft onderwerp van gesprek met alle betrokkenen.

Deelname Subsidiary Committee

Nederland maakt sinds 2019 deel uit van het 'Subsidiary Committee' van het UNESCO-verdrag 1970. Taak van dit comité is de werking van het verdrag te bevorderen. Samen met de directie Erfgoed en Kunsten van het ministerie van OCW bereidde de Inspectie de jaarlijkse deelname aan de bijeenkomsten van het comité voor en was zij daarbij aanwezig. Besproken zijn onder andere het belang van capacity building, samenwerking en dialoog met de kunsthandel en de ontwikkeling van tools om de implementatie van het verdrag te bevorderen. De vierjarige zittingstermijn van Nederland in het comité eindigt in 2023.

Foto: Luchtopname van Den Haag met op de voorgrond een deel van de Hoftoren

3. Cijfers en feiten

In dit hoofdstuk vind u meer informatie over de organisatie, burgervragen, vergunningen en een selectie van de data.

3.1. Organisatie

Versterking onafhankelijk toezicht

Naar aanleiding van het verslag 'Ongekend onrecht' heeft het kabinet onder meer besloten het onafhankelijk toezicht op de naleving van de Archiefwet 1995 te versterken¹². Als gevolg hiervan is met name het aantal inspecteurs binnen het toezichtveld overheidsinformatie uitgebreid zodat er meer inspecties gedaan kunnen worden. Daarnaast is ervoor gekozen om twee hoofdinspecteurs aan te stellen, naast de directeur, waardoor zowel het team overheidsinformatie als het team erfgoed wordt aangestuurd door een hoofdinspecteur.

Data in toezicht

Datatoezicht wordt steeds belangrijker, reden om te kijken hoe er nog meer datagedreven kan worden gewerkt. De eigen data- en informatiepositie wordt met behulp van datagedreven tooling verrijkt. Bij de toekomstige onderzoeken van het toezichtsveld overheidsinformatie wordt extra inzet gepleegd met behulp van data en informatie, onder andere met het Rijksprogramma 'Open op Orde'¹³ en Proof of Concept II.

Management

Het managementteam bestaat in 2022 uit:

Barbara Siregar, directeur en hoofdinspecteur – tot februari 2022, sindsdien vacant

Olaf Andersen – hoofdinspecteur overheidsinformatie en tevens waarnemend directeur per februari 2022

Erik Martijnse – waarnemend hoofdinspecteur Erfgoed per februari 2022

3.2. Personeel

Bezetting

De bezetting van het personeel is de afgelopen twee jaar flink gegroeid om de Rijksoverheid intensiever te gaan controleren. Eind december 2022 zijn er in totaal 37 medewerkers (35,4 fte) werkzaam waarvan 35 in vaste dienst (afbeelding 3.2a). Daarnaast zijn er 5 medewerkers die tijdelijk gedetacheerd zijn.

De groei van de organisatie zit voornamelijk in de uitbreiding van het aantal inspecteurs binnen Overheidsinformatie en het aantal medewerkers in de bedrijfsvoering.

¹² Ongekend onrecht | Eindverslag parlementaire ondervragingscommissie kinderopvangtoeslag | https://www.tweedekamer.nl/sites/default/files/atoms/files/20201217_eindverslag_parlementaire_ondervragingscommissie_kinderopvangtoeslag.pdf

¹³ Open op Orde | Rijksprogramma voor Duurzaam Digitale Informatiehuishouding | <https://www.informatiehuishouding.nl/open-op-orde>

	2019	2020	2021	2022
Bezetting personen	24	25	33	37
Fte's	22,4	23,5	31,0	35,4

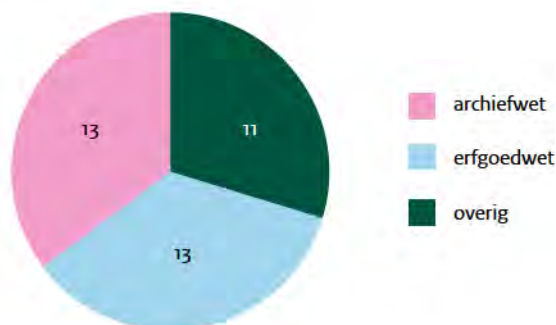
Afbeelding 3.2a: Tabel van de formatie in de afgelopen jaren

Verdeling inspecteurs per toezichtveld ook overige

Eind 2022 zijn er in totaal 26 inspecteurs werkzaam bij de organisatie. Voor het toezichtveld Archiefwet (overheidsinformatie) zijn er 13 inspecteurs in dienst.

Voor het toezichtveld Erfgoedwet zijn er eind 2022 eveneens 13 inspecteurs in dienst. Deze inspecteurs zijn verdeeld over de toezichtvelden archeologie, monumenten, collecties en cultuurgoederen. Enkele medewerkers vallen onder twee toezichtvelden en worden als 0,5 fte gerekend per toezichtveld. De toename van het aantal inspecteurs is de afgelopen jaren op het gebied van Overheidsinformatie. In afbeelding 3.2b is de verdeling zichtbaar van medewerkers binnen de verschillende toezichtvelden en daarbuiten.

- Archiefwet 13 (overheidsinformatie)
- Erfgoedwet 13 (archeologie, monumenten, rijkscollecties, in- en uitvoer cultuurgoederen)
- Overige medewerkers 11

Afbeelding 3.2b: Cirkeldiagram van de verdeling van inspecteurs binnen de verschillende toezichtvelden en overige medewerkers.

3.3. Begroting en realisatie

Vanaf 2021 is er extra budget beschikbaar gesteld om het toezicht te versterken. De uitbreiding in de capaciteit vindt geleidelijk plaats over enkele jaren vanaf 2021. Dit is nu al zichtbaar in de groeiende bezetting. Voor 2022 was een budget beschikbaar van 4.5 miljoen euro. In afbeelding 3.3a is de begroting en realisatie in tabelvorm uitgewerkt.

APK (x1.000)	2019	2020	2021	2022
Budget	2.366	2.630	3.132	4.536
Realisatie	2.470	2.682	2.840	4.121
Salariskosten	2.170	2.314	2.528	3.623
Externe inhuur/ uitbesteding	37	66	145	206
Overige kosten	263	302	168	292

Afbeelding 3.3a: Begroting en realisatie van 2019 tot en met 2022

3.4. Communicatie

In het kader van de Wet open openheid (Woo) heeft de Inspectie actief ingezet op het openbaar maken van rapporten en publicaties¹⁴. Het streven is om zoveel mogelijk informatie openbaar te maken. Er zijn verschillende online communicatiemiddelen gebruikt om het gewenste publiek te bereiken.

Website

De website van de Inspectie is een belangrijk platform om geïnteresseerden te informeren en kennis en informatie over het toezichtveld te verspreiden¹⁵. Bovendien hebben organisaties die gelinkt zijn aan het toezichtveld hun bezoekers in de afgelopen periode via hun eigen website vaak doorverwezen naar de informatieve website van de Inspectie. Enkele voorbeelden van deze organisaties zijn: Duo.nl, eur-lex.europa.eu, data.collectie-nederland.nl en cultureelerfgoed.nl.

Het aantal bezoeken op de website is in 2022 met 4% gestegen ten opzichte van 2021, naar 127.516 bezoeken op jaarbasis (afbeelding 3.4a). De publicatie die het meest gedownload is in 2022 is het 'informatieblad archiefbeheer bij scholen' (afbeelding 3.4b).

¹⁴ Wet open overheid (Woo) | Rijksoverheid | <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/wet-open-overheid-woo>

¹⁵ Website van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed | <https://www.inspectie-oe.nl>

Website Inspectie Overheidsinformatie en erfgoed	2021	2022
Totaal aantal unieke bezoekers	47.161	53.725
Totaal aantal bezoeken	122.544	127.516
Totaal aantal bezoeken Startpagina	14.911	14.043

Afbeelding 3.4a: Overzicht van het totaal aantal bezoekers en bezoeken op de website van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed.

Top 5 meest gedownloade publicaties	2022
1. Informatieblad archiefbeheer bij scholen	1.141
2. De archivering van chatberichten bij het ministerie van Algemene Zaken	865
3. Monument en overtreding – Handreiking voor gemeenten bij strafrechtelijke handhaving	726
4. Informatieblad: Mijn diploma kwijt, wat nu?	543
5. Memorie van toelichting Archiefwet 1995	495

Afbeelding 3.4b: Overzicht van de top 5 van de meest gedownloade publicaties op de website van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed.

Social media en nieuwsbrieven

periode 2021-2022

De socialemediakanalen die de Inspectie heeft ingezet zijn Twitter (525 volgers)¹⁶ en LinkedIn (988 volgers)¹⁷. De Inspectie is niet actief op TikTok of andere kanalen. Er zijn via sociale media zo'n 135 berichten gepubliceerd, voornamelijk om publicaties actief te verspreiden en nieuws dat betrekking heeft op het toezichtveld, overheidsinformatie en erfgoed, onder de aandacht te brengen. Er zijn in totaal 30 nieuwsbrieven verzonden.

3.5. Burgervragen

De Inspectie streeft ernaar open, toegankelijk en zichtbaar te zijn. Dit hoofdstuk geeft een toelichting op de vragen die in 2021 en 2022 zijn binnengekomen via de website, email of telefoon. In totaal zijn er 220 ingekomen burgervragen behandeld waarvan 121 in 2021 en 99 vragen in 2022. Afbeelding 3.5a geeft een overzicht van het aantal vragen in de afgelopen twee jaar per toezichtveld.

Aantal vragen per toezichtveld

Het aantal vragen is verdeeld over de verschillende toezichtvelden. In 2022 gaan de meeste vragen, net als in 2021, over overheidsinformatie. Afbeelding 3.5b geeft een overzicht van het totaal aantal ingekomen vragen per onderwerp. Als een vraag betrekking

¹⁶ https://twitter.com/inspectie_oe

¹⁷ <https://www.linkedin.com/company/inspectieoverheidsinformatieenerfgoed>

heeft op het toezicht van de Inspectie wordt de benodigde informatie verstrekt. Heeft de vraag betrekking op een andere overheidsorganisatie of kennisinstituut dan wordt de vraagsteller hierover geïnformeerd. In de meeste gevallen wordt de vraag dan met toestemming van de vraagsteller doorgestuurd naar de betreffende organisatie.

De meeste vragen gaan over in- en uitvoer van cultuurgooederen (22) en wet- en regelgeving (9).

Toezichtveld	Aantal 2021	Perc. 2021	Aantal 2022	Perc. 2022
Archeologie	23	19%	11	11%
Overheidsinformatie	38	31%	44	44%
Collecties	10	8%	1	1%
Cultuurgooederen	30	25%	26	26%
Monumenten	16	13%	15	15%
Erfgoedbreed	4	3%	2	2%
Totaal	121		99	

Afbeelding 3.5a: Overzicht van het aantal vragen per toezichtveld

Meest gestelde vragen per onderwerp

Onderwerp	2021	2022
Invoer en uitvoer van cultuurgooederen	25	22
Wet- en regelgeving (incl. KNA)	14	9
Selectielijsten, bewaartermijnen, overbrengen en vernietigen	13	6
Metaaldetectie	8	1
Monumentenbeleid gemeente	4	7
Onderhoud en restauratie	4	1
Vermissing diploma/certificaat	3	7
Digitaal archiveren	3	9
Archiefruimten	3	5

Afbeelding 3.5b: Meest gestelde burgervragen in 2021 en 2022 per onderwerp

De vraagstellers

Kijken we naar het aantal vragen en de vraagstellers dan komen de meeste vragen in zowel 2021 als 2022 van burgers en bedrijven. Overheidsdiensten, de journalistiek, wetenschappelijk onderzoekers en onder toezicht gestelden stellen in mindere mate vragen. Afbeelding 3.5c geeft een overzicht van het aantal vragen per vraagsteller.

Vraagsteller	Aantal 2021	Perc. 2021	Aantal 2022	Perc. 2022
Onder toezicht gestelde	24	20%	10	10%
Journalistiek/onderzoek	20	17%	10	14%
Overheidsdienst	15	12%	4	4%
Burger/bedrijf	62	50%	70	71%
Overige			1	1%
Totaal	121		99	

Afbeelding 3.5c: Overzicht van het aantal vragen per vraagsteller

3.6. Vergunningen

Overzicht afgegeven vergunningen

In samenwerking met de Centrale dienst voor in- en uitvoer van de Douane verstrekte de Inspectie in totaal 771 vergunningen voor de uitvoer van cultuurgoederen buiten de Europese Unie (afbeelding 3.6a). In 2022 ging het om 398 vergunningen, 25 meer dan in 2021. In 2021 werden 373 vergunningen uitgegeven. Er was vooral een stijging in het aantal vergunningen voor handelaren en veilinghuizen, vooral voor archeologische voorwerpen. Musea vroegen juist minder vergunningen aan.

Soort vergunning	2021	2022
Doorlopende vergunningen voor herhaaldelijk gebruik ¹⁸	28	37
Standaardvergunningen voor eenmalig gebruik	345	361
<i>De eenmalige standaardvergunningen werden aan de volgende gebruikers verstrekt:</i>		
· Vergunningen voor kunst- en antiekhandelaren en veilinghuizen	203	253
· Vergunningen voor musea en andere erfgoedinstellingen voor tijdelijke (tentoonstellings-) doeleinden	98	65
· Vergunningen voor overige organisaties en particulieren	44	43
<i>De cultuurgoederen waarvoor aan handelaren en veilinghuizen de meeste vergunningen werden verstrekt waren:</i>		
· Vergunningen voor oudheidkundige voorwerpen	72	103
· Vergunningen voor manuscripten	48	45
<i>De cultuurgoederen waarvoor aan musea de meeste vergunningen werden verstrekt waren:</i>		
· Vergunningen voor schilderijen	47	33
· Vergunningen voor tekeningen	11	7
<i>De meest voorkomende bestemmingen waren:</i>		
· de Verenigde Staten	121	149

¹⁸ Met de doorlopende vergunning is de Specifieke Open Vergunning (SOV) bedoeld. Met deze vergunning kan een cultuurgoed zo vaak als nodig worden in- en uitgevoerd, gedurende 5 jaar. De SOV wordt in de praktijk gebruikt voor muziekinstrumenten van internationaal optredende musici.

Soort vergunning	2021	2022
· Verenigd Koninkrijk	93	102
· Zwitserland	33	71

Afbeelding 3.6a: Tabel van aantallen uitgegeven vergunningen voor verschillende doelgroepen, cultuuroederen en bestemmingen in 2021 en 2022.

3.7. Monitor

Om een goed beeld te hebben van de ontwikkelingen binnen het toezichtveld wordt de tweejaarlijkse vragenlijst uitgezet. De monitorgegevens worden gebruikt voor het maken van risicoanalyses. Mede op basis van de risicoanalyses is het werkprogramma voor 2023-2024 opgesteld en wordt de afweging gemaakt bij welke organisaties inspecties worden uitgevoerd¹⁹. De monitor is niet een formele beoordeling maar is vooral bedoeld als instrument voor zelfevaluatie.

Publicatie

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de publicaties, die vanuit de monitor zijn gemaakt (afbeelding 3.7a).

Monitor	Toezichtveld(en)	Benchmark
E-mailarchivering	Overheidsinformatie	-
Ministeries en departementen 2019-2020	Overheidsinformatie	Ja ✓
Ministeries en departementen 2021-2022	Overheidsinformatie	Ja ✓
Publiekrechtelijke ZBO's 2021-2022	Overheidsinformatie	Ja ✓
Privaatrechtelijke ZBO's 2021-2022	Overheidsinformatie	Ja ✓
Archiefwet en AVG	Overheidsinformatie	-
Professionele organisaties voor monumenten-behoud (POM)	Monumenten	Ja ✓
Monumenten en archeologie gemeenten 2019-2020	Monumenten, Archeologie	Ja ✓
Monumenten en archeologie gemeenten 2021-2022	Monumenten, Archeologie	2023

Afbeelding 3.7a: Tabel van monitorpublicaties, toezichtvelden en de gepubliceerde benchmarks in 2021 en 2022.

¹⁹ Werkprogramma 2023-2024 | Publicatie | Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed | <https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/publicatie/2023/01/27/werkprogramma-2023-2024>

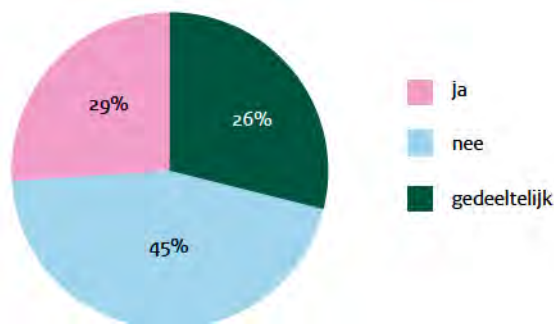
Monitor Overheidsinformatie

Verantwoordelijkheid Emailarchivering

Aan 287 zorgdragers is gevraagd hoe verantwoordelijkheden rond het archiveren van e-mails is geregeld. Om beleid goed uit kunnen voeren is het essentieel dat de verantwoordelijkheden voor de archivering van e-mail duidelijk zijn belegd. Iets meer dan een kwart van de respondenten (26%) geeft aan dat dit in hun organisatie het geval is. Bijna de helft (45%) van de respondenten zegt dat de verantwoordelijkheden niet zijn belegd. De resultaten zijn terug te zien in afbeelding 3.7b.

Vraag: Zijn de verantwoordelijkheden voor het archiveren van e-mail binnen uw organisatie vastgelegd?

Toelichting: Dat wil zeggen dat vastgelegd is welke functionarissen verantwoordelijk zijn voor welke resultaten.

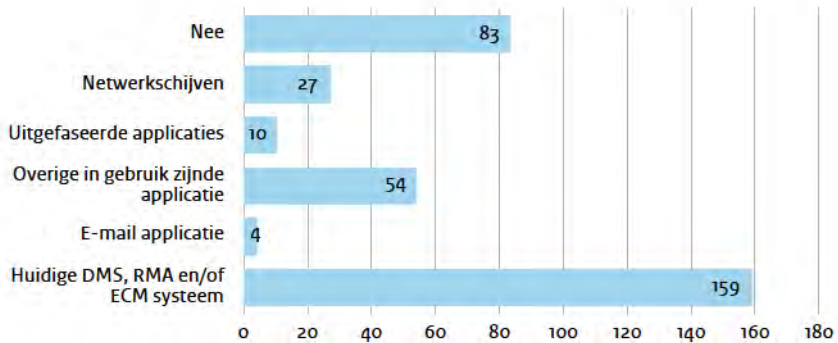
Afbeelding 3.7b: 26% geeft aan dat de verantwoordelijkheden zijn vastgelegd, 45% antwoord nee en 29% geeft aan dat dit gedeeltelijk is (N=287).

Bewaartermijnen in applicaties

Afbeelding 3.7c geeft de resultaten weer op de vraag of organisaties bewaartermijnen (B's) en vernietigingstermijnen (V's) hebben opgenomen of vastgelegd in applicaties en in welke applicaties. Deze monitorvraag is door 272 organisaties ingevuld. Bewaar- en vernietigingstermijnen worden het meest vastgelegd in een Document Management Systeem. Van de 272 organisaties hebben er 83 aangegeven geen bewaar- of vernietigings-termijnen in applicaties vast te leggen.

Vraag: Worden de bewaartermijnen, de B's en de V's uit de selectielijst, opgenomen/vastgelegd in applicaties?

Afbeelding 3.7c: 159x in een Document Management Systeem, 83x wordt nee geantwoord, 54x overige applicaties, 27x netwerkschijven en 10 uitgefaseerde applicaties en 4x e-mail applicatie (N=272).

Monitor Monumenten

Monitor Professionele organisaties voor monumentenbehoud

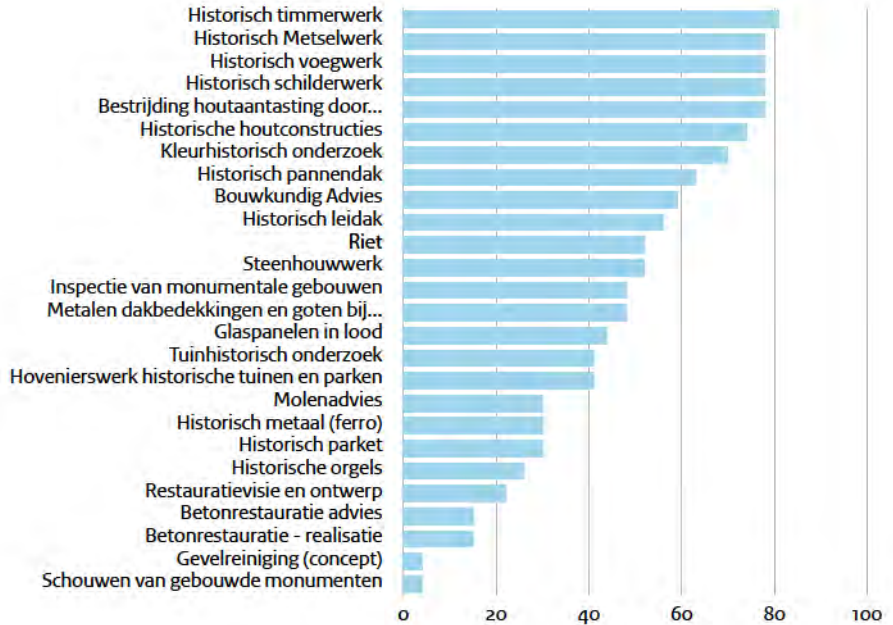
In januari 2022 heeft iedere professionele organisatie voor monumentenbehoud (POM) een lijst gekregen met vragen over monumentenbezit, kwaliteitsborging, financiën en de staat van de rijksmonumenten. Alle 27 organisaties hebben de monitor ingevuld en een kleurrapportage gekregen.

De monitor laat zien dat de POM's over het algemeen voldoen aan de criteria van de Subsidieregeling instandhouding monumenten (SIM). Naast bewustwording van de criteria van de SIM wil de Inspectie met de monitor ook bereiken dat deze organisaties meer invulling geven aan hun voorbeeldfunctie. Zo wordt gestimuleerd om relevante beleids- en visiedocumenten over de instandhouding van rijksmonumenten op de website te zetten en om kennis over de wijze waarop werkzaamheden aan rijksmonumenten zijn uitgevoerd te delen. Uit de monitor komt naar voren dat er veel wordt gewerkt met de diverse uitvoeringsrichtlijnen (afbeelding 3.7d).

Daarnaast blijkt uit de monitor dat meer dan driekwart van de POM's regelmatig tot altijd gebruik maakt van externe bedrijven, adviseurs of vaklieden die gecertificeerd zijn op basis van een door de Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg (ERM) beheerde beoordelingsrichtlijn (afbeelding 3.7e)²⁰.

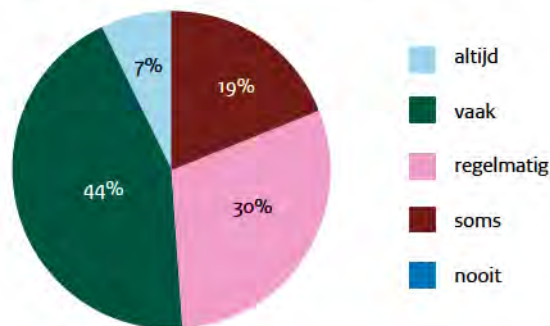
²⁰ <https://www.stichtingerm.nl/erkende-bedrijven>

Vraag: Van welke van onderstaande uitvoeringsrichtlijnen (URL's) maakt uw organisatie gebruik? (meerdere antwoorden mogelijk)

Afbeelding 3.7d: Historisch timmerwerk, metselwerk, schilderwerk, leidak, voegwerk en bestrijding houtaantasting zijn de meest gebruikte URL's. Gevelreiniging, betonrestauratie en advies zijn de URL's die het minst worden gebruikt (N=27).

Vraag: Hoe vaak zijn deze externe bedrijven, adviseurs of vaklieden gecertificeerd op basis van een door de Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg beheerde beoordelingsrichtlijn?

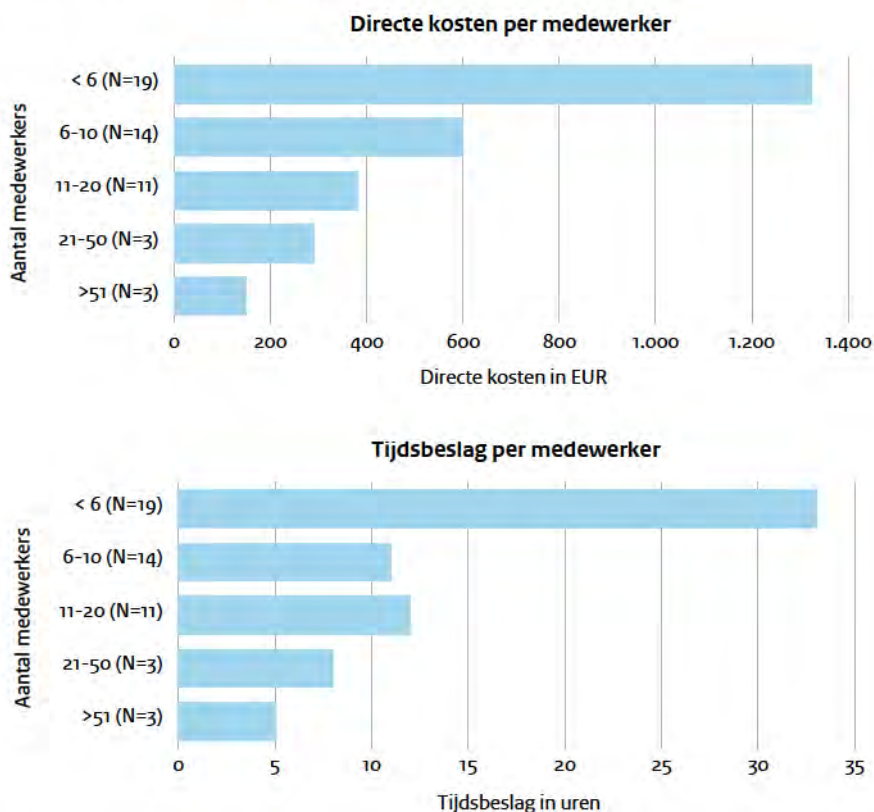

Afbeelding 3.7e: 7% maakt altijd gebruik van gecertificeerde bedrijven, 44% geeft aan dit vaak te doen, 30% doet dit regelmatig en 19% geeft aan soms gebruik te maken (N=27).

Monitor Archeologie

Kosten en tijdsbeslag certificering

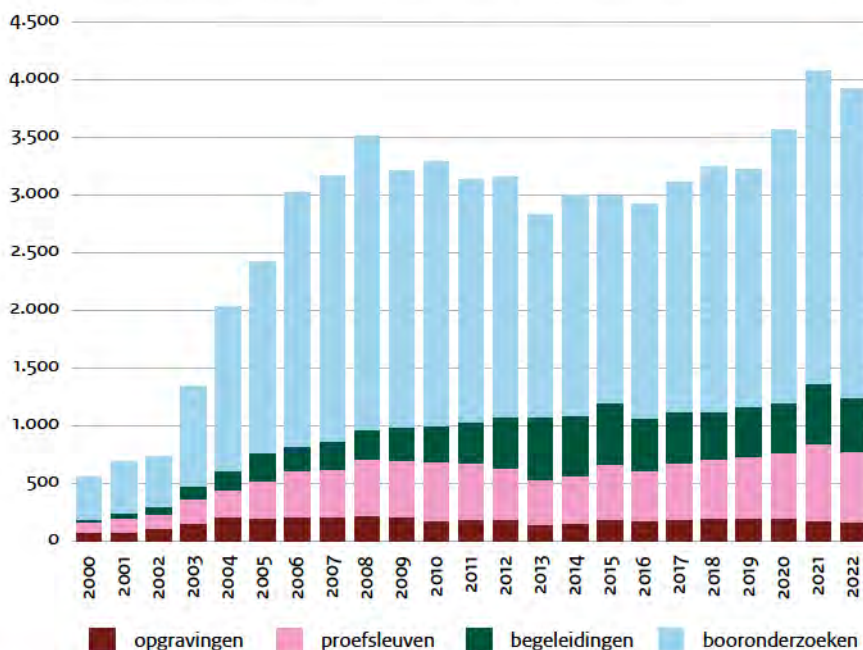
In de monitor 2020-2021 is gevraagd naar de kosten en het tijdsbeslag van certificering en naar het totale aantal medewerkers dat zich binnen de organisatie bezighoudt met archeologische werkzaamheden. Dat geeft inzicht in de vraag hoe zwaar de certificering drukt op de verdien capaciteit van een organisatie: het maakt namelijk uit of de rekening van de certificeerder door een eenmansbedrijf moet worden 'terugverdiend', of door een organisatie met 50 medewerkers. Zoals te zien is in de grafieken (afbeelding 3.7f) zijn er grote verschillen. De kosten voor certificering bedragen voor organisaties met 5 of minder medewerkers gemiddeld EUR 1323 bij een tijdsbeslag van 33 uur per medewerker. Voor grote bedrijven, met meer dan 50 medewerkers is dat maar EUR 149 en 5 uur. De kleinste bedrijven worden dus verhoudingsgewijs zwaar belast.

Afbeelding 3.7f: De kosten van certificering en het tijdsbeslag per medewerker uitgesplitst naar de bedrijfsomvang.

Type archeologisch onderzoek

Destructief archeologisch onderzoek wordt onderscheiden in vier typen: opgravingen, proefsleuvenonderzoeken, begeleidingen en booronderzoeken. In het onderstaande staafdiagram is te zien dat booronderzoeken veruit het grootste aandeel vormen in het totaal van de archeologische onderzoeken (afbeelding 3.7g). In de afgelopen drie jaar is het totaal aantal onderzoeken duidelijk gestegen. De Coronapandemie heeft klaarblijkelijk een positieve invloed gehad op het totaal aantal onderzoeken dat is aanbesteed. Wel betreft het mogelijk minder omvangrijke onderzoeken.

Afbeelding 3.7g: Staafdiagram met verhoudingen aantallen archeologische onderzoeken per type in de afgelopen 20 jaar.

Monitor Collecties

Vermissingen

Museale cultuurobjecten blijken zich niet altijd te bevinden op de geregistreerde standplaats. Het object is dan administratief vermist. Meestal vindt de instelling het object terug. Als de instellingen het object na 5 jaar nog niet heeft gevonden moet dit als definitief vermist aan de Inspectie worden gemeld. In afbeelding 3.7h is het percentage te zien van de musea dat definitieve vermissingen meldt bij de Inspectie.

Vermissingen

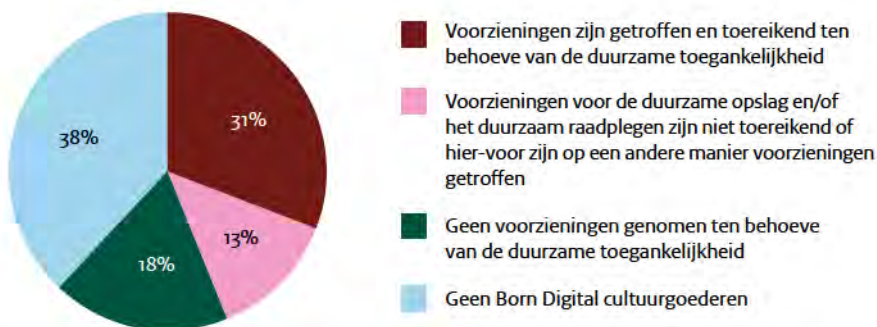

Afbeelding 3.7h: Cirkeldiagram met het percentage musea dat definitieve vermissingen van museale cultuurgooederen meldt bij de Inspectie.

Born digital

Steeds meer instellingen beheren museale cultuurgooederen die digitaal zijn vervaardigd. De instellingen met grote collecties born digital cultuurgooederen hebben toereikende voorzieningen om deze duurzaam te behouden. Instellingen met enkele objecten hebben dit vaker nog niet op orde. In afbeelding 3.7i zijn de resultaten weergegeven op de vragen die zijn gesteld aan instellingen over het nemen van voorzieningen ten behoeve van de duurzame toegankelijkheid van born digital cultuurgooederen en voor welke onderdelen de voorzieningen toereikend zijn voor het duurzame behoud van born digital cultuurgooederen.

Born Digital

Afbeelding 3.7i: Cirkeldiagram met het percentage musea dat voorzieningen heeft getroffen ten behoeve van de duurzame toegankelijkheid van born digital cultuurgooederen en deze toereikend acht.

Foto: Historisch boek op een tentoonstelling in het Nationaal Archief

4. Overzicht publicaties

4.1. Algemeen

Publicatiedatum	Titel en URL
18 januari 2021	Werkprogramma 2021-2022. Toegankelijkheid in de toekomst https://www.inspectie-oe.nl/actueel/nieuws/2021/01/18/werkprogramma-2021-2022

4.2. Overheidsinformatie

Publicatiedatum	Titel en URL
21 januari 2021	Rekenen en rekenschap. Essay over Algoritmes en de Archiefwet. https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/publicatie/2021/01/21/rekenen-en-rekenschap
4 februari 2021	Rapportage over de stagnatie in de overbrenging van de adoptiedossiers van de Raad voor de Kinderbescherming naar het Nationaal Archief https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/rapport/2021/02/04/adoptiedossiers
9 februari 2021	Een dementerende overheid 2.0? https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/publicatie/2021/02/09/een-dementerende-overheid-2.0
18 februari 2021	Monitor overheidsinformatie 2019-2020 benchmark ministeries https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/publicatie/2021/02/18/publicatie-monitor-overheidsinformatie-2019-2020-benchmark-ministeries
22 april 2021	De informatiehuishouding van Toeslagen https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/rapport/2021/04/22/rapport-toeslagen
26 juli 2021	Thema Archiefwet en AVG, resultaten monitor Overheidsinformatie 2019-2020 https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/publicatie/2021/07/26/thema-archiefwet-en-avg-resultaten-monitor-overheidsinformatie-2019-2020
1 september 2021	Rapport Archivering in de keten van de Basisregistratie Personen (BRP) https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/rapport/2021/09/01/archivering-in-de-keten-van-de-basisregistratie-personeen
22 november 2021	Archivering en ketensamenwerking https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/rapport/2021/11/22/archivering-en-ketensamenwerking

Publicatiedatum	Titel en URL
3 oktober 2022	De archivering van chatberichten bij het ministerie van Algemene Zaken https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/rapport/2022/10/03/rapport-ministerie-algemene-zaken
30 november 2022	Monitor Overheidsinformatie 2021-2022 Benchmark Publiekrechtelijke ZBO's https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/publicatie/2022/11/30/benchmark-publiekrechtelijke-zbos-monitor-2021-2022
30 november 2022	Monitor Overheidsinformatie 2021-2022 Benchmark Privaatrechtelijke ZBO's https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/publicatie/2022/11/30/benchmark-privaatrechtelijke-zbos
30 november 2022	Monitor Overheidsinformatie 2021-2022 Benchmark Ministeries en dienstonderdelen https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/publicatie/2022/11/30/benchmark-ministeries-en-departementen-monitor-2021-2022
19 december 2022	E-mailarchivering monitor overheidsinformatie 2021-2022 https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/publicatie/2022/12/19/e-mailarchivering-monitor-overheidsinformatie-2021-2022

4.3. Erfgoedbreed

Publicatiedatum	Titel en URL
19 januari 2021	Monitor monumenten en archeologie 2019-2020 benchmark gemeenten https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/publicatie/2021/01/19/monitor-monumenten-en-archeologie-2019-2020-benchmark-gemeenten
11 maart 2021	Een Lappendeken. Zicht op toezicht door provincies https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/rapport/2021/03/11/een-lappendeken.-zicht-op-toezicht-door-provincies

4.4. Archeologie

Publicatiedatum	Titel en URL
24 februari 2021	Themavragen Kwaliteitscriteria 2.2 archeologie voor vergunningverlening, toezicht en handhaving https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/publicatie/2021/02/24/kwaliteitscriteria-2.2-archeologie
24 februari 2022	Certificering en de rol van de Inspectie https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/publicatie/2022/02/24/certificering-en-de-rol-van-de-inspectie
17 maart 2022	Certificering in de archeologie en de markt https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/publicatie/2022/03/17/certificering-archeologie-en-de-markt
4 april 2022	Certificering en de kosten https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/publicatie/2022/04/04/certificering-en-de-kosten
14 april 2022	Certificering en de certificeerders https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/publicatie/2022/04/14/certificering-en-de-certificeerders
2 Mei 2022	Certificering en de uitvoerders https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/publicatie/2022/05/certificering-en-de-uitvoerders/certificering-en-de-uitvoerders
20 april 2022	Certificering in de archeologie en de Inspectie https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/publicatie/2022/04/20/certificering-in-de-archeologie-en-de-inspectie
24 augustus 2022	Archeologische rapporten; vermist en gevonden (met 4 bijlagen) https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/rapport/2022/08/24/archeologische-rapporten-vermist-en-gevonden

4.5. Monumenten

Publicatiedatum	Titel en URL
31 maart 2022	Monument en overtreding. Handreiking voor gemeenten bij strafrechtelijke handhaving https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/publicatie/2022/03/31/monument-en-overtreding
18 november 2022	Monitor Professionele organisaties voor monumentenbehoud 2021-2022 benchmark https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/rapport/2022/11/18/benchmark-2021-2022-professionele-organisaties-voor-monumentenbehoud

4.6. Rijkscollectie

Publicatiedatum	Titel en URL
15 februari 2022	Naar een verbeterde registratie van de rijkscollectie https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/rapport/2022/02/15/rapport-naar-een-verbeterde-registratie-van-de-rijkscollectie
24 februari 2022	Beheer maritieme rijkscollectie. Erfgoedpark Batavialand https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/rapport/2022/02/24/inspectie-rapport-erfgoedpark-batavialand
8 maart 2022	Inspectierapport beheer paleisgebonden collectie van de Staat https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/rapport/2022/03/08/inspectie-rapport-beheer-paleisgebonden-collectie-van-de-staat
14 april 2022	Brief Inspectie beheer collectie Marechausseemuseum https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/brief/2022/04/14/inspectie-beheer-collectie-marechausseemuseum
21 november 2022	Duurzame digitale toegankelijkheid rijkscollectie https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/rapport/2022/11/21/duurzame-digitale-toegankelijkheid-rijkscollectie

|

||

||

|

|

||

||

|

| | | | |

| | | | |

Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed |
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Postbus 16478 | 2500 BL Den Haag
info@inspectie-oe.nl | <https://www.inspectie-oe.nl>

april 2023